

4ο Συμπόσιο art therapy

20 χρόνια

Εικαστικής Θεραπείας στην Ελλάδα
Εξελίξεις και Προοπτικές

31 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 2009, Αθήνα

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Πρόεδρος Συμποσίου

Νιζέττα Αναγνωστοπούλου

Οργανωτική Επιτροπή

Νιζέττα Αναγνωστοπούλου
Αλεξάνδρα Κατσικά
Μαρία Κούκνη
Σοφία Μιχαλοπούλου
Άννυ Παπασπύρου

Επιστημονική Επιτροπή

Νιζέττα Αναγνωστοπούλου
Ελένη Γιαννούλη
Αλεξάνδρα Κατσικά
Μαίρη Χαραλάμπος

Καλλιτεχνική Επιτροπή

Νίκος Γκριτζώνας
Κώστας Ιωαννίδης
Τίνα Κούβελα
Σοφία Μιχαλοπούλου
Ευτυχία Μπαρζού
Αλεξάνδρα Κατσικά
Πάολα Παρτσαλάκη
Μιχαέλα Τζεβελέκου

Ευχαριστίες

Το Κέντρο Τέχνης και Ψυχοθεραπείας και η Οργανωτική Επιτροπή του Συμποσίου ευχαριστούν θερμά για τη σημαντική υποστήριξή τους:

Το Συνεδριακό και Εκπαιδευτικό Κέντρο ΑΤExcelixi

Τις Εκδόσεις

Ελληνικά Γράμματα

ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις

University Studio Press

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το Κέντρο Τέχνης & Ψυχοθεραπείας συνεχίζοντας την προσπάθεια για τη διάδοση της τέχνης ως μέσο έκφρασης, ανάπτυξης και θεραπευτικής βοήθειας, και με σκοπό να συμβάλει στην εκπαίδευση επαγγελματιών που ενδιαφέρονται για τη συνεχή επιμόρφωση και εξέλιξή τους στην εικαστική ψυχοθεραπεία, οργανώνει το 4ο Συμπόσιο με θέμα «20 χρόνια Εικαστικής Θεραπείας στην Ελλάδα. Εξελίξεις και Προοπτικές».

Σε αυτό το διήμερο θα εορτασθούν τα 20 χρόνια λειτουργίας του Κέντρου Τέχνης & Ψυχοθεραπείας. Θα γίνει επίσης παρουσίαση της πρόσφατης έκδοσης στα ελληνικά του βιβλίου της Cathy Malchiodi «Εικαστική Θεραπεία. Ένας πρακτικός οδηγός», που είναι το έβδομο βιβλίο της σειράς «Νέοι Δρόμοι στην Ψυχοθεραπεία», την οποία εκδίδει το Κέντρο Τέχνης & Ψυχοθεραπείας σε συνεργασία με τις εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα».

Προσκεκλημένος από το εξωτερικό να εορτάσει μαζί μας, να παρουσιάσει τις εξελίξεις και προοπτικές της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας στο διεθνή χώρο και να συντονίσει εργαστήρια Εικαστικής Θεραπείας είναι ο Εικαστικός Ψυχοθεραπευτής και καλλιτέχνης **Roger Arguile** από τη Μ. Βρετανία.

Το πρόγραμμα του διημέρου περιλαμβάνει **παραρτήσεις και συζητήσεις** για την πορεία της Εικαστικής Θεραπείας στην Ελλάδα τα τελευταία 20 χρόνια αλλά και για τις εξελίξεις και τις προοπτικές της σε διεθνές επίπεδο, **βιωματικά εργαστήρια** και **παραρτήσεις video** με εφαρμογές της Εικαστικής Θεραπείας στους διάφορους χώρους της ψυχικής υγείας, της απεξάρτησης και της εκπαίδευσης. Τέλος, η ομάδα του Κέντρου Τέχνης & Ψυχοθεραπείας θα παρουσιάσει **εικαστικό δράμα** το οποίο θα λειτουργήσει για τους συμμετέχοντες όλο το διήμερο.

Σας περιμένουμε όλους σε αυτήν τη γιορτή για τα 20 χρόνια Εικαστικής Θεραπείας στη χώρα μας.

Για το Κέντρο Τέχνης & Ψυχοθεραπείας

Νιζέττα Αναγνωστοπούλου, Μ.Α., Α.Τ.
Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Πρόεδρος του ΚΤΨ

Πρόγραμμα

ΣΑΒΒΑΤΟ, 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

- 10:00 – 11:00 Προσέλευση – Εγγραφές
11:00 – 13:30 **Εργαστήρια** (παράλληλα)
13:30 – 14:00 *Διάλειμμα*
14:15 – 16:30 **Εργαστήρια** (παράλληλα)
16:30 – 17:00 *Διάλειμμα – καφές*
17:00 – 19:30 **Στρογγυλό Τραπέζι I**
**«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΑ 20 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΤΨ:
20 ΧΡΟΝΙΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**
*Συντονιστής: Δ. Μόνος, PhD, τ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Υγείας,
Σχολή Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Αθηνών*
- 17:00 – 17:15 **Το ξεκίνημα του Κέντρου Τέχνης & Ψυχοθεραπείας**
  - **Πως γεννιέται μια ιδέα**
Ν. Αναγνωστοπούλου
  - **Διαδρομές 1979-2009**
Ε. Γεωργαντά
- 17:30 – 18:10 **Παρουσίαση του έργου του Κ.Τ.Ψ.**
  - **Η Εκπαίδευση στην Εικαστική Ψυχοθεραπεία**
Σ. Μιχαλοπούλου, Μ.Χαραλάμπους
  - **Εργαστήρια τέχνης (στα πλαίσια της Εκπαίδευσης Κ.Τ.Ψ.)**
Κ. Ιωαννίδης, Α.Βολανάκης
- 18:10 – 18:30 **Θεραπευτικό έργο του Κ.Τ.Ψ.**
  - **«Τελικά δε χρειάζεται να είμαι σε όλα τέλεια».**
Εφαρμογή της Εικαστικής Θεραπείας σε περίπτωση
5χρονου κοριτσιού με αιφνίδια επεισόδια ύπνου
Α. Κατσικά
  - **Art Studio με ομάδα μικτού πληθυσμού (ψύχωση/οργανικά**
προβλήματα)
Μ. Τζεβελέκου
- 18:30 – 18:45 *Διάλειμμα*
  - **«Πάθι από την αρχή». Η Εικαστική Θεραπεία σε ερευνητικό**
πρόγραμμα για παιδιά με σημαντικές δυσκολίες ένταξης
στην ομάδα και στο εκπαιδευτικό σύστημα
Κ. Βελτισιάνου, Ι. Βοργιανίτη, Ε. Καραδημήτρη, Μ. Κούκνη,
Ν. Αναγνωστοπούλου
- 19:00 – 19:30
  - **Παρουσίαση εκδοτικής δραστηριότητας – σειρά «Νέοι Δρόμοι**
στην Ψυχοθεραπεία»
Ν. Αναγνωστοπούλου & Ελληνικά Γράμματα
- 20:00 **Δεξίωση!**
- 14:30 – 17:00 **Προβολές video - Εικαστικό δρώμενο**

ΚΥΡΙΑΚΗ, 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

- 10:00 – 11:00 Συζήτηση με αφορμή τα δρώμενα της προηγούμενης μέρας
11:00 – 13:30 **Στρογγυλό Τραπέζι II**
«ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»
- 11:00 – 12:00 **Μέρος Α': Εφαρμογές της ΕΘ σε θεραπευτικά πλαίσια**
Συντονιστής: Γ. Βασιλαματζής, Ψυχίατρος, Αναπλ. Καθηγητής
Ψυχιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών
- 11:00 – 11:20 **Εικαστική θεραπεία στο Ειδικό Θεραπευτικό Πρόγραμμα**
του Αιγινήτειου Νοσοκομείου
Κ. Μπατισιάτου, Ε. Γιαννούλη, Πανταγούτσου Α.

- 11:20 – 11:40 **Εικαστική θεραπεία σε δομές της περιφέρειας**
Δ. Παπαϊωάννου
- 11:40 - 11:55 **Εικαστική Συστημική θεραπεία με ψυχοσωματική οικογένεια**
Α. Δάλλη
- 12:00 – 12:15 *Διάλειμμα- καφές*
- 12:15 - 13:00** **Μέρος Β': Εφαρμογές της ΕΘ σε Θεραπευτικές Κοινότητες Απεξάρτησης**
Συντονίστρια: Κ. Μάτσα, Ψυχίατρος, Επιστημονική Υπεύθυνη Μονάδας Απεξάρτησης Ψ.Ν.Α. '18 ΑΝΩ'
- 12:15 - 12:30 **Καταλυτικός ο ρόλος της Τέχνης στο θεραπευτικό πλαίσιο της απεξάρτησης.**
Κ. Μάτσα
- 12:30 - 12:40 **Μέσα από τη φόρμα...**
Κ. Μακρή , Χριστίνα Στριφτόμπολα
- 12.40 – 12.50 **Η Τέχνη στην απεξάρτηση ατόμων με «διπλή διάγνωση».**
Παρουσίαση περιστατικού (ΙΘΑΚΗ ΘΕΣ/ΚΗ).
Λ. Παπαηλία, Λ. Βελέντζα
- 13:00 – 13:30** **Μέρος Γ': «Ειδική Αγωγή και Art Therapy»**
Συντονίστρια: Μ. Χαράλαμπος, Dipl. Κοιν. Λειτουργός, τ. Καθηγήτρια Τ.Ε.Ι., Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
- 13:00 – 13:10 **Η εμπειρία της εφαρμογής της εικαστικής θεραπείας στην Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα**
Α. Κωλέπτα
- 13:10 - 13:20 **Εφαρμογή της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας σε πλαίσιο ειδικού σχολείου με παιδί με νοητική στέρση και αυτισμό**
Π. Παρτσάλακη
- 13:20 – 13:30 **Εικαστική θεραπεία σε παιδιά και εφήβους που ζουν σε ίδρυμα**
Φ. Γαλάνη
- 13:30 – 14:30 *Διάλειμμα*
- 14:30 – 17:00 **Εργαστήρια (παράλληλα)**
- 17:00 – 17:15 **Διάλεξη: Η εμπειρία της «Αήλης Όχθης»**
Τσαλίκου Φ., Ατσαλάκη Α., Δαρμπούλου Γ., Λέλα Μ., Τσιμπουρά Μ.
- 17:15– 17:30 **Διάλεξη: Φαντασία και οδύνη της ψυχής**
Σ. Μιχαήλ
- 17:30 – 17:45 *Διάλειμμα – καφές*
- 17:45 – 19:30** **Στρογγυλό Τραπέζι III**
ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
Συντονίστρια: Ν. Αναγνωστοπούλου, Μ.Α.,Α.Τ., Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, Πρόεδρος Κ.Τ.Ψ.
- 17:45 – 18:00 **Art and Psychotherapy – A Potent Mix**
R. Arguile
- 18.00 – 18.15 **Εικόνα του εαυτού & του κόσμου: Το πεπρωμένο φυγείν δυνατόν**
Γ. Κούκης
- 18:15 – 18:30 **«Καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση με πινέλα και τέμπρες»:**
Ο κόσμος της ιατρικής συναντά τον κόσμο της Art Therapy.
Α. Κατσικά
- 18:30 – 18:45 **«Νευροεπιστήμες, νέες τεχνολογίες & οι θαυμαστές ιδιότητες της Τέχνης: το μέλλον της Εικαστικής Θεραπείας;**
Ν. Αναγνωστοπούλου
- 18:45 – 19:30 **Συμπεράσματα – κλείσιμο του Συμποσίου**
- 12:00 – 18:00 *Προβολές video - Εικαστικό δρώμενο*

Βιωματικά εργαστήρια

Τα παρακάτω βιωματικά εργαστήρια, διάρκειας δύομιση ωρών πραγματοποιούνται επαναληπτικά το Σάββατο (στις 11:00 και στις 14:30) και την Κυριακή το πρωί (στις 11:00).

1. **Ο δρόμος της Ζωής**
Συντονίστριες: Ευτυχία Μπαρζού, Μαρία Βασιλείου
2. **Ταξίδι στο συμβολικό εαυτό**
Συντονίστριες: Φαίη Γαλάνη, Ιωάννα Βοργιανίτη
3. **Μαντάλα: Τα μέρη και το όλον**
Συντονίστριες: Μαίρη Χαραλάμπους, Αλεξάνδρα Κατσικά
4. **Το Σύμβολο, το Σχήμα & το Χρώμα στην επικοινωνία και στην κατανόηση της Ανθρώπινης Ύπαρξης**
Συντονίστριες: Σοφία Μιχαλοπούλου, Άννυ Παπασπύρου
5. **Εικόνα Εαυτού και Art Therapy**
Συντονίστριες: Διονυσία Μιχάλη, Ιωάννα Βογιατζή
6. **Ζωγράφισε το όνομά σου**
Συντονίστριες: Αφροδίτη Πανταγούτσου, Ελένη Γιαννούλη
7. **Στη χώρα των ηλιοφάγων. Προσομοίωση στο ταξίδι του Οδυσσέα**
Συντονίστρια: Αριστούλα Δάλλη
8. **Flowing through the Human Body**
Συντονιστής: Roger Arguile
9. **Το καταφύγιο μέσα μου**
Συντονίστριες: Πάολα Παρτσαλάκη, Άλκηστη Μπούρα
10. **Η ιστορία ενός σπόρου. Ανάγκες, δυνατότητες, επιτεύγματα**
Συντονίστρια: Δέσποινα Παπαϊωάννου

Εισηγητές - Συντονιστές Εργαστηρίων

Αναγνωστοπούλου Νιζέπα	Μ.Α.Α.Τ., Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, Πρόεδρος Κ.Τ.Ψ., Επίτιμη Πρόεδρος Σ.Ε.Θ.Ε.
Arguile Roger	Καλλιτέχνης, Εικαστικός Ψυχοθεραπευτής, Λέκτορας Πανεπιστημίου Λονδίνου
Ατσάλκη Αμαλία	Κλινική Ψυχολόγος, Εικαστική Θεραπεία
Βασιλείου Μαρία	Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, Ψυχολόγος, Νηπιαγωγός
Βασιλαματζής Γρηγόρης	Ψυχίατρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατρικής Παν/μίου Αθηνών
Βελέντζα Λίνα	Ψυχοδραματίστρια, Ψυχοθεραπεύτρια Κ.Ε.Θ.Ε.Α. Ιθάκη
Βογιατζή Ιωάννα	Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Βοργιανίτη Ιωάννα	Ειδική Παιδαγωγός, Εκπαιδ. Εικαστ. Ψυχοθεραπεύτρια, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Βολανάκης Αντώνης	Εικαστικός, Εκπαιδευτής
Γαλάνη Φαίη,	Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, Πρόεδρος Σ.Ε.Θ.Ε.
Γεωργαντά Ευγενία Psy.D.	Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπεύτρια
Γιαννούλη Ελένη	Ψυχολόγος, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Δάλλη Αριστούλα	Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, Φυσικοθεραπεύτρια
Δαμοπούλου Γεωργία	Εικαστική Καλλιτέχνης
Ιωαννίδης Κώστας	Μ.Α. Εικαστικός Εκπαιδευτικός, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Κατσικά Αλεξάνδρα	Ιατρός, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Κούκης Γιώργος	Ψυχίατρος, Σωματικός Ψυχοθεραπευτής
Κούκνη Μαρία	Εξελικτική Ψυχολόγος, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Κωλέπα Αθηνά	Κοινωνική Λειτουργός, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Λέλα Μαρία	Ψυχολόγος
Μάτσα Κατερίνα	Ψυχίατρος, Επιστημονική Υπεύθυνη Μονάδας Απεξάρτησης Ψ.Ν.Α. «18 ΑΝΩ»
Μιχαήλ Σάββας	Ιατρός
Μιχάλη Διονυσία	Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Μιχαλοπούλου Σοφία	Ζωγράφος – Εικαστ. Ψυχοθεραπεία Gestalt
Μόνος Δημήτρης PhD	τ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Υγείας, Σχολή Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Αθηνών
Μπαρζού Ευτυχία	Κεραμίστρια, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Μπατιστάτου Κατερίνα	Κοινωνική Λειτουργός, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Μπούρα Άλκηστη	Κοινωνική Λειτουργός, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Παναγιώτσου Αφροδίτη	Εργοθεραπεύτρια, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Παπαηλία Λία	Κεραμίστρια, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια Κ.Ε.Θ.Ε.Α. Ιθάκη
Παπαϊωάννου Δέσποινα	Ψυχολόγος, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Παπασπύρου Αναστασία	Ειδική Παιδαγωγός, Γραφίστρια, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Παρτσαλάκη Πάολα	Ειδική Παιδαγωγός, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια, μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Θ.Ε.
Τζεβελέκου Μιχαέλα	Ψυχολόγος, Εκπαιδ. Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια
Τσαλίκογλου Φωτεινή	Καθηγήτρια Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τσιμπουρά Μαρία	Εικαστική Καλλιτέχνης
Χαραλάμους Μαίρη	Καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Εικαστική Ψυχοθεραπεύτρια

Εικαστικό δρώμενο

«Κάνε μια ευχή»... και γίνε ο δημιουργός της.

Εκδοτική σειρά Νέοι Δρόμοι στην Ψυχοθεραπεία

Το Κέντρο Τέχνης & Ψυχοθεραπείας σε συνεργασία με τις εκδόσεις Έλληνικά Γράμματα συνεχίζει τη σειρά «Νέοι Δρόμοι στην Ψυχοθεραπεία» με το έβδομο βιβλίο της σειράς αυτής *Εικαστική Θεραπεία Ένας πρακτικός οδηγός*.

Η σειρά «Νέοι Δρόμοι στην Ψυχοθεραπεία» ξεκίνησε από την ανάγκη που υπήρξε στον ελληνικό χώρο για βιβλία τα οποία αφορούν προσεγγίσεις που βασίζονται στις θεραπευτικές ιδιότητες της Τέχνης.

Οι θεραπευτικές προσεγγίσεις με κύριο μέσο την Τέχνη βασίζονται στη θεωρητική θέση ότι ο άνθρωπος μπορεί να συμβάλλει στην «ιασή» του μέσα από την ενεργό συμμετοχή του ως «δημιουργός».

Η σειρά αυτή περιέχει δύο κατηγορίες βιβλίων: στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα βιβλία που αναφέρονται στην Εικαστική Θεραπεία ως πρωταρχικό μέσο θεραπείας.

Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται βιβλία με γενικότερες προεκτάσεις πάνω στην έκφραση και στα εμπόδια της ψυχικής δημιουργικότητας.

Έκθεση Βιβλίου

Σε όλη τη διάρκεια του Συμποσίου λειτουργεί στο χώρο Έκθεση Βιβλίου με βιβλία που αφορούν ψυχοθεραπεία, εικαστική ψυχοθεραπεία, θέατρο, εικαστικά, μουσική, λογοτεχνία, ποίηση κ.λπ.

Εργαστήρια

Εργαστήριο Νο 1

«Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»

Βασιλείου Μαρία, Μπαρζού Ευτυχία

Στόχος του εργαστηρίου είναι η επαφή των μελών με την εικαστική ψυχοθεραπεία και τη συμβολή της τόσο στην ανάπτυξη της αυτογνωσίας όσο και στο «σχετίζεσθαι». Οι συμμετέχοντες, καλούνται να ζωγραφίσουν το δρόμο της ζωής τους από το ξεκίνημά της έως σήμερα και μέσα από την εικαστική δημιουργική έκφραση και τη χρήση των εικαστικών υλικών, να σηματοδοτήσουν σημαντικά γεγονότα-ορόσημα ζωής καθώς και «σημαντικούς άλλους».

Εργαστήριο Νο 2

«ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ ΕΑΥΤΟ...»

Ιωάννα Βοργιανίτη, Φαίη Γαλάνη

Ένα ταξίδι και αυτό, γεμάτο από εκπλήξεις, όπως όλα τα ταξίδια που έρχονται από μέσα μας, που τα συναντάμε από ανάγκη, που έρχονται στο δρόμο μας σαν δώρο. Εδώ, αναζητώντας το αγαπημένο σου ζώο, ιδεατό, φανταστικό ή πραγματικό, θα διερευνήσεις και πτυχές του εαυτού, γνωστές ή όχι, σίγουρα δικές σου. Ο προσωπικός δρόμος του καθενός, στη συνέχεια θα ενταχθεί σε ένα κοινό περιβάλλον, εκεί όπου όλοι θα βρουν το χώρο τους και θα αναδειχθεί η ομορφιά του ατόμου, αλλά και της ομάδας, θα αποκτήσει το όνειρο εικόνα και φωνή, μέσα από τα εικαστικά υλικά. Κύριος στόχος του σεμιναρίου είναι να αναδειχθούν οι δυνατότητες, τα ταλέντα αλλά και οι πλευρές του εαυτού που συχνά βρίσκονται «από κάτω». Ακόμη θα ζευλιχθούν διαφορετικοί τύποι επικοινωνίας με τον διπλανό, θα γεννηθεί η ομάδα, ο κοινός χώρος. *Καλές πτήσεις, καταδύσεις, διαδρομές...*

Εργαστήριο Νο 3

«ΜΑΝΤΑΛΑ»: ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΛΟΝ

Μαίρη Χαραλάμπους, Αλεξάνδρα Κατσικά

Η Μαντάλα (σανσκριτικά «κύκλος») είναι μια βασική μορφή που αίρει την καταγωγή της από την Παλαιολιθική εποχή, πολύ πριν από την επινόηση του τροχού. Ο Γιούγκ την ερμήνευσε σαν ένα σύμβολο ανθρώπινης ολοκλήρωσης δηλαδή σαν διαδικασία εξατομίκευσης. Στο εργαστήριο αυτό, το οποίο δεν θα είναι προσανατολισμένο θεραπευτικά, τα άτομα που θα λάβουν μέρος, με την καθοδήγηση των συντονιστριών θα δημιουργήσουν την ατομική ή ομαδική του μαντάλα. Στόχος του εργαστηρίου είναι οι συμμετέχοντες να εστιάσουν στο κέντρο που είναι ο εαυτός και στην αλληλεπίδραση με την περιφέρεια που είναι το περιβάλλον τους.

Εργαστήριο Νο 4

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ, ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ

Σοφία Μιχαλοπούλου, Άννη Παπασπύρου

Ο άνθρωπος χρησιμοποιεί την προφορική ή γραπτή λέξη για να εκφράσει αυτό που έχει στο μυαλό του. Η γλώσσα είναι γεμάτη σύμβολα, εικόνες και χρώματα όπως εξάλλου και το κάθετι γύρω μας σ' αυτό που ορίζουμε σαν «πραγματικότητα». Το σύμβολο, το σχήμα και το χρώμα ήταν και είναι η αρχαιότερη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων σ' ολόκληρη τη γη αλλά και με-

ταξύ του συνειδητού και ασυνείδητου εαυτού του κάθε ατόμου. Πολλά πράγματα βρίσκονται πέρα από τα όρια της ανθρώπινης αντίληψης και τότε χρησιμοποιούμε πολύ συχνά συμβολικούς όρους για να παρουσιάσουμε εικόνες που δεν μπορούμε ούτε να προσδιορίσουμε ούτε να καταλάβουμε απόλυτα. Το σύμβολο δημιουργείται εντελώς ασυνείδητα και αυθόρμητα από μια εσώτερη ανάγκη για επικοινωνία. Σ' αυτήν τη βιωματική συνάντηση θα περπατήσουμε με τα σύμβολα, τα σχήματα και τα χρώματα στο μονοπάτι της κατανόησης του μοναδικού μας εαυτού.

Εργαστήριο Νο 5

«ΕΙΚΟΝΑ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ART THERAPY»

Βογιατζή Ιωάννα, Μιχάλη Διονυσία

Στόχος του εν λόγω βιωματικού εργαστηρίου είναι μια πρώτη γνωριμία με τις τεχνικές της Art Therapy και τους τρόπους εφαρμογής της στο χώρο της Πρωτογενούς και Δευτερογενούς Πρόληψης. Η εικαστική απεικόνιση της «εικόνας εαυτού» –που θα λάβει χώρα στο εργαστήριο αυτό– μέσω δημιουργίας του «κουτιού εαυτός», θα προσφέρει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την Art Therapy μέσω κάποιων ασκήσεων με αυτογνωσιακό χαρακτήρα. Θα ακολουθήσει συζήτηση αξιολόγησης της όλης διαδικασίας και μια σύντομη επεξεργασία των συναισθημάτων και των προβληματισμών που αυτή προκάλεσε στους συμμετέχοντες.

Εργαστήριο Νο 6

«ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ»

Γιαννούλη Ελένη, Πανταγούτσου Αφροδίτη

Στο εργαστήριο αυτό θα σου ζητηθεί να αποτυπώσεις το όνομα σου με εικαστικό τρόπο. Με την χρήση των εικαστικών υλικών και απολαμβάνοντας την εικαστική δημιουργική διαδικασία θα μπορέσεις να διαβείς προσωπικά μονοπάτια συνδεδεμένα με το όνομα σου. Θα θυμηθείς τις χροιές των φωνών που σε προσκαλούσαν φωνάζοντας σε με το όνομα αυτό. Θα αισθανθείς το βάρος που ίσως σου κληροδότησε το όνομα αυτό. Θα εντοπίσεις επίσης τις δυνατότητες, τα χαρίσματα και τις χαρές που φέρει και σου έχει προσφέρει ως κληρονομιά το όνομα σου. Μνήμες ευχάριστες και δυσάρεστες θα αναδυθούν τόσο στην ζωγραφική επιφάνεια όσο και στην διάρκεια του σχολιασμού των έργων. Στη διάρκεια του εργαστηρίου πρέπει να ξέρεις ότι δεν θα προσεγγίσουμε την εικόνα με θεραπευτικό στόχο. Ο σχολιασμός αυτής δεν θα είναι ερμηνευτικός όπως γίνεται στην θεραπευτική διαδικασία. Στόχος του εργαστηρίου είναι μια πρώτη επαφή με την εικαστική θεραπευτική διαδικασία και η προσωπική ανακάλυψη της δύναμης της εικόνας (εικαστικού έργου).

Εργαστήριο Νο 7

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΛΩΤΟΦΑΓΩΝ - ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

Δάλλη Αριστούλα

Σκοπός του εργαστηρίου είναι η βιωματική προσομοίωση μέσα από το δικό μας προσωπικό ταξίδι, το ταξίδι του δικού μας ήρωα, έτσι όπως βιώθηκε από τον καθένα. Θα διερευνήσουμε συνειρμικά μέσα από τη δημιουργική φαντασία και διαδικασία, ποια είναι η δική μας χώρα των λωτοφάγων, σε ποια χρονική στιγμή της ζωής μας πήρε μέρος, ποιος ήταν ο δικός μας λωτός. Πως βιώσαμε ή βιώνουμε τη δική μας λήθη και πιθανόν την απώλεια του αρχικού μας σκοπού για το ταξίδι μας. Ακόμη αν έχουμε κάποιους βοηθούς στο ταξίδι μας για την Ιθάκη. Η Εικαστική Θεραπεία αναδύει μέσω των υλικών και της δημιουργίας εικόνων, μνήμες και συναισθήματα από το προσωπικό μας ταξίδι στη ζωή και τις σχέσεις μας με τους άλλους, τα οποία ανα-

πλαισιωμένα στο «εδώ και τώρα» γίνονται εφόδια για την αναγνώριση και την ασφαλή συνέχεια της προσωπικής μας εξέλιξης στο ταξίδι μας προς την Ιθάκη.

Εργαστήριο Νο 8

FLOWING THROUGH THE HUMAN BODY

Roger Arguile

The molecular structure of the human body is constantly changing. Our physical, sensory and emotional needs shift and alter too. We give, take, receive, release, project and hold on. We are all together, yet all alone. Between us, in the group will be a million emotions and psychologically triggered feelings. The workshop will be a response in the form of images and group interaction; conscious and unconscious feelings will flow through the human bodies that make up the group. Images, movements and dynamics will materialise and the individual will carry traces of the experience as they disperse.

Εργαστήριο Νο 9

ΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Πάολα Παρτσάλακη, Άλκηστη Μπούρα

Για όλους μας υπάρχει ένας χώρος πραγματικός ή φανταστικός, στον οποίο καταφεύγουμε όταν τα «βρίσκουμε σκούρα», στις μεγάλες δυσκολίες, όταν τα αποθέματα των δυνάμεών μας λιγοστεύουν. Σ' αυτόν αναζητούμε ξεκούραση, ασφάλεια, χαλάρωση, ισορροπία, επαφή και συνομιλία με τον εαυτό μας. Σ' αυτόν ισορροπούμε το μέσα με το έξω μας, αναζωογονούμαστε. Απ' αυτόν τρεφόμαστε και παίρνουμε δύναμη. Αυτός ο χώρος μπορεί να είναι ένας πραγματικός χώρος, ένας τόπος, ένα νησί, ένα σπίτι, ένας άνθρωπος, μια σχέση, μια σκέψη, μια ιδέα. Αυτός ο χώρος μπορεί να μην έχει συγκεκριμένο μέγεθος, χρώμα, όνομα, μυρωδιά. Μπορεί να μην τον γνωρίζουμε με σαφήνεια και η εικόνα του να μη μας είναι ξεκάθαρη, όμως σίγουρα υπάρχει μέσα μας. Μαζί θα αναζητήσουμε την εικόνα του προσωπικού μας καταφυγίου. Θα προσπαθήσουμε να δούμε τα χαρακτηριστικά, το σχήμα, το χρώμα του. Θα ψηλαφίσουμε την ύπαρξή του και τι είναι αυτό που μας προσφέρει και τον κάνει τόσο πολύτιμο για εμάς.

Εργαστήριο Νο 10

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΣΠΟΡΟΥ. ΑΝΑΓΚΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ, ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Δέσποινα Παπαϊωάννου

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας σπόρος. Όταν ήρθε η ώρα του, μεγάλωσαν οι ρίζες του και βλάστησε. Τότε, εμφανίστηκε πάνω από τη γη ένα βλασταράκι που σιγά-σιγά έγινε φυτό. Τι φυτό έγινε; Πώς μεγάλωσε; Σε τι περιβάλλον; Μόνο του ή με άλλα φυτά; Άνθισε; Καρποφόρησε; Τι χρειάζεται για να ανθίσει και να καρποφορήσει; Πώς συμπληρώνει τον κύκλο της ζωής του; Σε αυτό το βιωματικό εργαστήριο εικαστικής θεραπείας, μέσα από μια άσκηση καθοδηγούμενης φαντασίας, θα διερευνήσουμε το σπόρο-εαυτό μας, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς στο μεγάλωμά του, την πορεία του στον κύκλο της ζωής.

Γενικές πληροφορίες

Ποιοι συμμετέχουν: Η συνάντηση απευθύνεται σε *θεραπευτές μέσω τέχνης, ψυχιάτρους, ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς, νηπιαγωγούς, ειδικούς παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές, καλλιτέχνες*, άτομα από το χώρο της *ψυχικής υγείας* και της *τέχνης*, καθώς και σε άτομα που θέλουν να *γνωρίσουν την Εικαστική Θεραπεία*.

Έκθεση Βιβλίου: Καθ' όλη τη διάρκεια της συνάντησης θα λειτουργήσει στον ίδιο χώρο έκθεση βιβλίου.

Γλώσσες: Ελληνικά – Αγγλικά.

Χώρος διεξαγωγής εργασιών: Εκπαιδευτικό & Συνεδριακό Κέντρο **ATExcelixi**. Ελευθερίου Βενιζέλου 154 & Ρωμυλίας 146 71 Καστρί (Ν. Ερυθραία). Τηλ.: 210 6291 111, 210 6291 390. <http://www.atexcelixi.gr>

Διαμονή στην Αθήνα

(για συμμετέχοντες προερχόμενους από άλλες πόλεις)

Το Συνεδριακό Κέντρο διαθέτει δωμάτια για τη διαμονή των συμμετεχόντων. Για κράτηση δωματίου μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ATExcelixi (υπεύθυνη: κα Μυρσίνη Αγγελίδου, τηλ. 210 6291 299, 210 6291 111).

Τιμές δωματίων (συμπεριλαμβάνεται πρωινό buffet breakfast)

- Μονόκλινο € 70
- Δίκλινο € 90
- Τρίκλινο € 120

Συμμετοχή στα εργαστήρια

Τα εργαστήρια θα πραγματοποιηθούν:

- **Σάββατο 31/10:** 11:00 – 13:30 & 14:30 – 17:00
- **Κυριακή 1/11:** 11:00 – 13:30

Το δικαίωμα συμμετοχής περιλαμβάνει **συμμετοχή σε δύο εργαστήρια**, για όλους τους συμμετέχοντες που θα εγγραφούν **έως και 20 Σεπτεμβρίου**. Όσοι εγγραφούν μετά την ημερομηνία αυτή δικαιούνται συμμετοχή σε ένα εργαστήριο και σε δεύτερο εφόσον υπάρχουν θέσεις. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να δηλώσουν στο Δελτίο Εγγραφής τα **εργαστήρια** που θέλουν να παρακολουθήσουν και άλλα δύο εναλλακτικά (2η – 3η επιλογή) για την περίπτωση που στα εργαστήρια της πρώτης τους προτίμησης έχουν συμπληρωθεί οι θέσεις. Οι συμμετέχοντες θα ενημερωθούν κατά την εγγραφή τους για την ακριβή ημερομηνία και ώρα των εργασιών που έχουν δηλώσει.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ

1. Το εργαστήριο του *Roger Argyle* θα πραγματοποιηθεί **στην αγγλική γλώσσα**.
2. **Εφόσον υπάρχουν θέσεις**, όσοι ενδιαφέρονται μπορούν να λάβουν μέρος και σε **τρίτο εργαστήριο** με κόστος συμμετοχής 20 €. Δηλώσεις για συμμετοχή σε τρίτο εργαστήριο μπορούν να γίνουν το **Σάββατο κατά την προέλευση (10:00 – 11:00)** στο χώρο της συνάντησης.

Συμμετοχή

Το Δελτίο Εγγραφής πρέπει να συμπληρωθεί και να επιστραφεί στη Γραμματεία το **συντομότερο δυνατόν**, συνοδευόμενο από την απόδειξη κατάθεσης του δικαιώματος συμμετοχής. Οι θέσεις είναι περιορισμένες και θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας στην παραλαβή των εγγραφών.

Το δικαίωμα εγγραφής περιλαμβάνει:

Δικαίωμα συμμετοχής

Για εγγραφή και πληρωμή έως:	30/9/2009	1/10 – 26/10	Στο χώρο διεξαγωγής
• Επαγγελματίες	130 €	150 €	180 €
• Ειδικευόμενοι / φοιτητές / σπουδαστές*	90 €	110 €	130 €

(*) Φοιτητές/σπουδαστές με την επίδειξη της φοιτητικής τους ταυτότητας

- Παρακολούθηση του προγράμματος, των παράλληλων εκδηλώσεων & της έκθεσης βιβλίου
- Συμμετοχή σε **ένα ή δύο εργαστήρια**
- Συμμετοχή στο **εικαστικό δρώμενο**
- **Έντυπο υλικό**
- **Καφέ** στα διαλείμματα
- Συμμετοχή στο **πάρτι** του Σαββάτου
- **Βεβαιώσεις συμμετοχής** στο συμπόσιο και στα εργαστήρια

Καταβολή του δικαιώματος εγγραφής

Η καταβολή του δικαιώματος εγγραφής μπορεί να πραγματοποιηθεί με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό: 11 000 232 000 78 82 ALPHA BANK. IBAN: GR10 0140 1100 1100 0232 0007 882. Δικαιούχος: ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ & ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Ακύρωση συμμετοχής

Τυχόν ακύρωση συμμετοχής πρέπει να γνωστοποιείται γραπτώς στη Γραμματεία. Σε αυτή την περίπτωση η επιστροφή του δικαιώματος συμμετοχής θα γίνεται ως εξής:

- Για ακυρώσεις έως **30 Σεπτεμβρίου** επιστρέφεται 50% του καταβληθέντος ποσού
- **Μετά** τις 30 Σεπτεμβρίου δεν επιστρέφεται η συμμετοχή

Η επιστροφή των χρημάτων θα γίνει μετά τη λήξη των εργασιών και μέσα σε 45 ημέρες. Τυχόν τραπεζικά ή άλλα έξοδα θα αφαιρεθούν από το επιστρεφόμενο ποσό.

Βεβαιώσεις συμμετοχής

Οι συμμετέχοντες θα παραλάβουν τις βεβαιώσεις τους από τη Γραμματεία την Κυριακή 1 Νοεμβρίου μετά τη λήξη των εργασιών.

www.art-therapy.gr

4ο Συμπόσιο *art therapy*

«20 Χρόνια Εικαστικής Θεραπείας στην Ελλάδα Εξελίξεις και Προοπτικές»

31 Οκτωβρίου & 1 Νοεμβρίου 2009 / Αθήνα

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Ε Γ Γ Ρ Α Φ Η Σ

Παρακαλούμε να συμπληρωθεί και να αποσταλεί στη Γραμματεία (υπόψη Μ. Μαργέτη)
με φαξ (στο 210 7665 572) ή e-mail: margetim@otenet.gr

ΕΠΩΝΥΜΟ ..... ΟΝΟΜΑ .....
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ / ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ .....
ΙΔΡΥΜΑ / ΦΟΡΕΑΣ .....
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ.....
ΤΗΛ. .... Κιν. Τηλ. .... E-mail: .....

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Για εγγραφή και πληρωμή έως:

(συμπληρώστε τα αντίστοιχα τετράγωνα)

30/9/2009

1/10 – 26/10

Στο χώρο
διεξαγωγής

Επαγγελματίας

130 €

150 €

180 €

Ειδικευόμενος/φοιτητής/σπουδαστής

90 €

110 €

130 €

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

(αναφέρατε τον αριθμό του εργαστηρίου)

1η επιλογή: 1. 2.

2η επιλογή: 1. 2.

3η επιλογή: 1. 2.

ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Το ποσό των Euro _____ το οποίο αντιπροσωπεύει το δικαίωμα εγγραφής μου έχω καταβάλει με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό : 11 000 232 000 78 82 ALPHA BANK.

IBAN: GR10 0140 1100 1100 0232 0007 882. Δικαιούχος: ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ & ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Επισυνάπτω αντίγραφο του αποδεικτικού κατάθεσης.

Ημερομηνία _____

Υπογραφή _____

